

УДК 37:018:377-37.015.31

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-25](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-25)

<https://orcid.org/0000-0002-8822-9517>

СТРЕЛЬНИКОВ ВІКТОР

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної освіти і
соціальної роботи Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Запропонована педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю ґрунтується на низці концептуальних положень, що відбивають сучасні тенденції розвитку освіти: спрямованість освітнього процесу та діагностики на професійно-особистісний розвиток майбутнього кваліфікованого робітника у закладі професійно-технічної освіти залізничного профілю; визнання учня закладу професійно-технічної освіти як активного суб'єкта навчальної діяльності, що віддзеркалено у поєднанні управлінської діяльності викладача і самоуправлінської діяльності учня в цілісному управлінському циклі; розгляд педагогічних явищ і процесів з позицій системного підходу, що надає можливість представити діагностику як складний об'єкт, елементи якого визначаються цілим і зумовлюють функціонування всієї системи загалом. Запропоновано діагностування викладачами знань, умінь та навичок учнів з фахових предметів за допомогою контрольно-діагностичних процедур. Серед них традиційне усне та писемне опитування, тести трьох рівнів складності, кожен з яких містить чотири завдання – від завдань репродуктивного типу до більш продуктивних і творчих. Тестування як діагностичний інструмент виконує функції: контрольну, навчальну, виховну, розвивальну, стимулюючу, зворотного зв'язку, прогностичну, формування вмій самоаналізу та самодіагностики, самовдосконалення та самоосвіти. Тестування, представлене в методиці як контрольно-діагностична процедура щодо виявлення рівня знань, умінь і навичок з навчальних предметів майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю, на основі яких відбувається їхня професійна підготовка, дозволяє

суб'єктам навчально-виховного процесу успішно керувати ним, оптимізувати та удосконалювати його, а в даному випадку суттєво підвищувати ефективність підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю до виконання типових завдань їхньої майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: педагогічна діагностика, діагностична діяльність викладача, самодіагностична діяльність учня, заклад професійно-технічної освіти залізничного профілю.

Вступ. Одним з пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти є постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу. Як зазначено в Законі України «Про професійно-технічну освіту» (стаття 36) [3], державний стандарт професійно-технічної освіти є сукупністю державних вимог до змісту професійно-технічної освіти, рівня кваліфікації випускника професійно-технічного навчального закладу, основних обов'язкових засобів навчання та освітнього рівня вступників. Державні стандарти професійно-технічної освіти включають: освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника; типові навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників; типові навчальні програми з навчальних предметів, передбачених навчальними планами, та з професійно-практичної підготовки; перелік основних обов'язкових засобів навчання; систему контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів та критерії їх кваліфікаційної атестації. Засоби діагностики якості освіти використовуються для встановлення відповідності означеної якості вимогам стандартів. Сучасний викладач повинен уміти добути інформацію про рівень навчальних досягнень учнів закладів професійно-технічної освіти та прийняти відповідне рішення залежно від отриманих ним даних. Володіння формами і методами педагогічної діагностики та доцільний вибір методик сприяють ефективному аналізу особливостей організації освітнього процесу та його результатів, а відповідні управлінські

рішення забезпечують якість підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю.

Аналіз останніх публікацій показує, що теоретичне обґрунтування різних аспектів педагогічної діагностики здійснено в дослідженнях І. Підласого, К. Інгенкампа, Г. Цехмістрової та ін. Так, визначено сутність педагогічної діагностики, її предмет (К. Інгенкамп, І. Підласий, Г. Цехмістрова, І. Гутник); окреслено функції діагностування рівня навчальних досягнень (В. Максимов, Ю. Красильник, З. Слєпкань, В. Ягупов та ін.); представлено види та форми контролю навчальних досягнень учнів і студентів (Г. Цехмістрова, З. Слєпкань). Проблеми педагогічної діагностики розглянуто в дисертаціях Л. Давидової, О. Демченко, І. Єськової, А. Маріної, Г. Цехмістрової, А. Чернецова та ін., проте, незважаючи на видиме розробленість питань педагогічної діагностики в сучасних наукових джерелах, досі не існує єдиної позиції щодо сутності педагогічної діагностики та її місця в структурі діяльності викладача, її впливу на якість підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю.

Звідси, **метою статті** є дослідження змісту і сутності поняття «педагогічна діагностика» та її значення у діяльності викладача з підвищення якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження розпочнемо з констатації того факту, що педагогічна діагностика є одним з найважливіших складників будь-якої дидактичної технології, невіддільною частиною дидактичного процесу, засобом для аналізу освітнього процесу і визначення його результатів для їх удосконалення. Застосування педагогічної діагностики в професійній діяльності викладача, фахівця в галузі освіти багато в чому залежить від таких чинників: розвитку теорії і науково обґрунтованої методології педагогічної діагностики; ефективної організації педагогічного діагностування, яка

передбачає технологію і кваліметричні методики вимірювання; оптимального вибору релевантних засобів і способів реалізації цілей таким чином, щоб дії були точними й економічними; спеціальної професійної підготовки педагогів до діагностування (Л. Давидова) [1, с. 122].

Для дидактичної системи сучасності характерне розумне поєднання педагогічного управління з власною ініціативою і самостійністю, активністю (Г. Цехмістрова, М. Фоменко) [16, с. 131–132]. Традиційна система контролю недостатньо спонукає до систематичного навчання (З. Слєпкань) [9, с. 146], загального розвитку особистості, активного творчого пошуку.

Проблема педагогічної діагностики виникла ще в період зародження педагогічної діяльності, оскільки суспільству потрібно було оцінювати результати навчання. Поняття «педагогічна діагностика» запропоновано К. Інгенкампом в 1968 р. в межах одного наукового проекту [4, с. 6], однак на сьогодні в літературі не існує єдиного чіткого визначення педагогічної діагностики. Так, К. Інгенкамп визначає педагогічну діагностику через її завдання і зауважує, що педагогічна діагностика спрямована передовсім на оптимізацію процесу індивідуального навчання; по-друге, на забезпечення в інтересах суспільства правильного визначення результатів навчання; по-третє, на зведення до мінімуму завдяки виробленим критеріям помилок у процесі переведення учнів з однієї навчальної групи до іншої, під час направлення їх на різні курси і вибору спеціалізації навчання [4, с. 8]. Дослідник також зауважує, що під діагностичною діяльністю розуміється процес, в ході якого (з використанням діагностичного інструментарію або без нього), дотримуючись необхідних наукових критеріїв якості, педагог спостерігає за учнями і проводить анкетування, обробляє дані спостережень і опитувань та інформує про отримані результати для того, щоб описати поведінку, пояснити її мотиви або передбачити поведінку в майбутньому [4].

На подібності, проте не тотожності педагогічної діагностики і наукового дослідження наголошує також Л. Давидова, яка вважає, що педагогічна діагностика є різновидом пізнання, який підкоряється загальним методологічним вимогам гносеології; оцінкою і вимірюванням внутрішнього стану досліджуваного об'єкта за визначеними ознаками і критеріями; особливий вид професійної діяльності, що має специфічну структуру [1, с. 123]. Відмінності між педагогічною діагностикою та науковим дослідженням, на думку вченої, полягають у тому, що в обох форм пізнання різні суб'єкти пізнання і різні за значущістю результати. Якщо наукове дослідження проводять учені, то педагогічну діагностику здійснюють практики, а висновки, отримані вченими, мають значення для науки загалом, водночас результати педагогічної діагностики, отримані практиком, мають значення лише для певного суб'єкта і певного освітнього процесу, тобто мають прикладне значення [1, с. 125–126].

Схожу до зазначеної вище позиції щодо відмінностей між педагогічною діагностикою та науковим дослідженням висловлюють також автори монографії «Моніторинг та діагностика якості освіти» [7], зазначаючи, що на відміну від науково-теоретичного пізнання педагогічна діагностика не відкриває нових законів, не встановлює нових способів пояснення явища, а розпізнає вже встановлені наукою. При цьому отримані дані стають джерелом нових ідей [7, с. 81].

За словами І. Підласого, педагогічна діагностика – прояснення всіх умов протікання дидактичного процесу, точне визначення його результатів [8]. Так само, як Л. Давидова, учений розрізняє діагностику як загальний підхід і діагностування як процес (складник) практичної педагогічної діяльності. Метою дидактичного діагностування дослідник вважає своєчасне виявлення, оцінювання й аналіз тривання навчального процесу в зв'язку з його продуктивністю [8, с. 544]. На його думку, без діагностики неможливо

ефективно управляти дидактичним процесом та досягнути оптимальних для наявних умов результатів.

Такої ж позиції дотримуються також Г. Цехмістрова і М. Фоменко, які вважають, що педагогічну діагностику можна тлумачити як отримання інформації про стан і розвиток процесу навчання, виявлення умов, досягнень та недоліків цього процесу, визначення шляхів підвищення його ефективності та вдосконалення підготовки фахівців відповідно до поставленої мети [16, с. 129].

У працях З. Слєпкань розглянуто саме педагогічне діагностування як процес, що, на її погляд, є частиною наукової системи контролю, яка безпосередньо пов'язана з процесом визначення рівня знань, умінь і навичок, розвитку вихованості, оцінювання реальної поведінки студентів [9, с. 145].

Поняття «контроль» та «педагогічна діагностика», у низці праць дослідників, зокрема, О. Демченко [2], З. Слєпкань [9], співвідносяться так: «контроль» є ширшим, ніж поняття «педагогічна діагностика». На їхню думку, педагогічна діагностика, оцінка й перевірка є складниками поняття контроль, саме на їхній основі відбувається корекція навчального процесу. Інша група вчених, до якої належать І. Підласий, Г. Цехмістрова, М. Челишкова, Ю. Красильник укладають у діагностику більш глибокий і широкий зміст, ніж у традиційні контроль та перевірку знань, умінь учнів, а останні, на їхній погляд, лише констатують результати, не пояснюючи їхнього походження. Діагностування ж розглядає результати у зв'язку з шляхами і способами їх досягнення, виявляє тенденції та динаміку формування продукту навчання. Отже, контроль, перевірка та оцінювання, накопичення статистичних даних, аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку є компонентами діагностування.

Л. Давидова підкреслює, що дослідження об'єкта з позицій не лише пізнання, а й перетворення, удосконалення є особливістю педагогічного діагностування [1, с. 127].

Виклад основного матеріалу. У запропонованій нами діагностиці розмежовано два основних напрями: діагностування викладачем досягнень учнів та самодіагностика учнями власних результатів і процесу навчання [10–15]. Розподіл за двома зазначеними напрямками стосується суб'єктів навчально-виховного процесу і діагностики та управління якістю підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю зокрема, а діяльність цих суб'єктів спрямовано на три групи об'єктів, а саме: предметний, особистісний та діяльнісний складники.

Слід відзначити, що роботодавці (представники АТ «Укрзалізниця»), з метою формування відповідних якостей у кваліфікованих робітників залізничного профілю, беруть активну участь у навчальному процесі, а також у проведенні моніторингу рівня оволодіння учнями професійними компетентностями. Для моніторингу рівня оволодіння учнями закладів професійно-технічної освіти залізничного профілю професійними компетентностями АТ «Укрзалізниця» використовується «Система багатопрофільного тестування робітників». Означена система була впроваджена у 2004 році як Internet-версія для тестування керівників вищої ланки та випускників ЗВО і локальна версія для тестування працівників масових професій та керівників середньої ланки. Цю систему було повністю переведено в он-лайн режим у 2012 році. Її завдання полягало у перевірці знань у працівників не тільки суто професійних, а й управлінського характеру, в тому числі охорони праці та навколишнього середовища, інформаційних технологій, психології тощо.

Ми виокремили діагностування викладачами знань, умінь та навичок учнів закладу професійно-технічної освіти з фахових предметів, у процесі яких власне й відбувається підготовка майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю. На заняттях як контрольні-діагностичні процедури викладачами застосовуються традиційне

усне та писемне опитування, різноманітні тести, що містять завдання різних рівнів складності і є основним інструментом діагностування досягнень учнів як на кожному конкретному занятті, так і в процесі тематичного контролю в кінці кожного модуля. Саме цей метод є найбільш науково обґрунтованим засобом об'єктивного контролю.

У процесі опанування модуля викладачі застосовують усне та письмове опитування як найбільш традиційні контрольні-діагностичні процедури, а також невеличкі тести як засоби поточного контролю. Тест дозволяє оцінити знання, уміння й навички учнів закладу професійно-технічної освіти, набуті в процесі опанування всього змісту модуля. Він має три рівні складності, від найнижчого до більш високого, про що учням викладач має повідомити перед початком тестування, ознайомивши їх також зі шкалою оцінювання виконання тестових завдань. Кожен рівень містить чотири завдання, які розташовано так, що на нижчому рівні переважають завдання репродуктивного типу, а із зростанням рівня складності завдання стають більш продуктивними і продуктивно-творчими. Для прикладу, були складені завдання для діагностування знань з таких тем:

1) системний підхід до вирішення задачі інтеграції АТ «Укрзалізниця» до європейської транспортної системи; порівняльний аналіз основних показників роботи залізничного транспорту країн світу; дослідження можливостей і етапів підвищення швидкості руху на міжнародних транспортних коридорах у межах України;

2) європейський досвід впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів; складники організації швидкісного руху поїздів на залізничному транспорті; основні цілі розвитку транспортної стратегії України;

3) будівництво і реконструкція залізничної мережі України для збільшення пропускної спроможності та впровадження швидкісного руху поїздів; модернізація колійної інфраструктури;

4) класифікація напрямків руху, схема розмежування вантажного й пасажирського руху поїздів; упровадження прискореного й швидкісного руху поїздів як один із способів підвищення привабливості залізничного транспорту (М. Курган, Д. Курган, С. Байдак, Н. Хмелевська [5, с. 77–86; 6]).

Учні закладу професійно-технічної освіти, виконуючи завдання тесту, починають з найнижчого рівня, поступово рухаючись до більш складних завдань. При цьому кожен з них має право самостійно визначити, на якому рівні і якому завданні закінчити виконання тесту, залежно від можливості відповісти на чергове завдання. Така система тестового завдання не лише дає змогу викладачеві виявити рівень засвоєння матеріалу учнями, а й показує учню його можливості з цієї дисципліни і, зокрема, в опануванні цього модуля, сприяє визначенню недоліків, стає підставою для окреслення подальшої траєкторії навчання.

Окрім виконання своєї основної функції – контрольної-діагностичної, яка полягає у виявленні рівня знань, умінь і навичок учнів закладу професійно-технічної освіти, обсягу, глибини і якості сприйняття матеріалу, що вивчається, тестування мотивує до активізації навчальної діяльності, стимулює самостійну діяльність учнів, сприяє розвитку навичок самоконтролю, формує прагнення до саморозвитку й самовдосконалення.

Викладач також отримує інформацію про рівень досягнень кожного учня і навчальної групи загалом, аналізує її для виявлення причин і чинників, що вплинули на встановлені результати, визначає рівень опанування учнями навичок самостійної роботи, і, зважаючи на ці дані, планує свою подальшу роботу відносно конкретних учнів, тобто з орієнтуванням на потреби та особливості кожного, і розробляє універсальні прийоми викладацької діяльності, при цьому окреслюючи шляхи і засоби розвитку відповідних умінь і навичок учнів, стимулювання в них інтересу до навчальних дисциплін та активності в пізнанні.

Тестування як діагностичний інструмент виконує контрольну, навчальну, виховну і розвивальну функції, а також стимулювальну, формуючи в учнів позитивні мотиви навчання. Окрім цього, тестування слугує засобом зворотного зв'язку між учнем і викладачем, завдяки чому вносяться корективи у викладацьку діяльність, що зумовлює пошук нових, більш продуктивних методів і прийомів навчання і дозволяє педагогові управляти процесом підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю. Тести виконують і прогностичну функцію, дозволяючи викладачеві передбачити потенційні можливості учнів у засвоєнні нового матеріалу, що дає змогу побудувати подальше викладання предмета, урахувавши можливі труднощі, які можуть виникнути в майбутньому. Результати тестування також впливають на роботу самого учня, сприяють розвитку його самостійності, стають засобом індивідуалізації в навчальному процесі, завдяки чому управління викладачем навчальною діяльністю учнів поступово поєднується з самоуправлінням учнів, що сприяє підвищенню якості підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти. Іншими словами, завдяки запропонованому тесту можна оперативно, досить швидко і неупереджено виявити обсяг, глибину і структуру знань, умінь і навичок учнів після опанування модулів дисциплін, а також досягти позитивних змін у розв'язанні одного з найактуальніших завдань сучасної освіти, а саме – у формуванні вмінь самоаналізу та самодіагностики, спрямуванні учнів на шлях самовдосконалення та самоосвіти.

Отже, тестування, представлене в нашій методиці як контрольньо-діагностична процедура щодо виявлення рівня знань, умінь і навичок з навчальних предметів майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю, на основі яких відбувається їхня професійна підготовка, дозволяє суб'єктам навчально-виховного процесу успішно керувати ним, оптимізувати та удосконалювати його, а в нашому

випадку суттєво підвищувати ефективність підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю до виконання типових завдань їхньої майбутньої професійної діяльності.

Викладач за допомогою ретельно продуманих прийомів педагогічної діагностики створює умови для виникнення внутрішніх стимулів до навчання, їх усвідомлення учнем, подальшого розвитку мотиваційної сфери вже самим учнем. З-поміж таких прийомів можна назвати залучення учнів до активних видів навчальної та квазіпрофесійної діяльності; надання їм можливості виявляти в навчанні самостійність, ініціативність; забезпечення активної позиції учнів у навчанні; застосування проблемних ситуацій, проблемно-пошукових методів, рольових ігор тощо. Використання цих прийомів підвищує рівень мотивації учнів, зумовлює її якісні зміни, зовнішні мотиви поступово перетворюються на внутрішні, завдяки чому учні виявляють наполегливість і старанність у навчанні, прагнуть до самовдосконалення, самодетермінації, усвідомлюють важливість і цінність навчання для подальших успіхів у професійній діяльності.

Висновок. Узагальнивши визначення поняття «педагогічна діагностика», зауважимо, що під педагогічною діагностикою ми розуміємо отримання й аналіз інформації про стан, розвиток та умови перебігу навчального процесу, про його результати; виявлення досягнень і недоліків, чинників, що впливають на його ефективність та продуктивність. Метою педагогічної діагностики є не лише виявлення рівня знань, умінь та навичок учнів, а також аналіз умов протікання дидактичного процесу та їх безпосереднього впливу на рівень навченості; передбачення подальшого розвитку процесу отримання знань, удосконалення вмінь та навичок учнями; управління навчально-виховним процесом загалом. Педагогічна діагностика є своєрідним мотиватором як для викладача, так і для учня, змушуючи обох шукати шляхи підвищення якості

навчально-виховного процесу та його результатів, стимулюючи розвиток суб'єктів діагностування. Результати діагностування дозволяють обґрунтовано зробити висновок про дії, важливі для отримання кращих результатів навчальної діяльності та розвитку особистості, а також допомагають оптимальним чином скерувати розвиток конкретної педагогічної ситуації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у застосуванні педагогічної діагностики такого змісту, яка дасть змогу організувати педагогічний процес, ураховуючи індивідуальні особливості суб'єктів освіти, підвищить рівень розвитку майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти залізничного профілю і сформує в них навички самопізнання та самооцінки, завдяки яким учні зможуть управляти власною освітньою діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давыдова Л. Н. Педагогическое диагностирование как компонент управления качеством образования: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01, 13.00.08. Астрахань, 2005. 342 с.
2. Демченко О. М. Педагогічна діагностика як засіб оптимізації самостійної навчальної діяльності студентів медичних коледжів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 Теорія навчання. Харків, 2008. 21 с.
3. Закон України «Про професійно-технічну освіту». URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2245/>
4. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / пер. с нем. М. : Педагогика, 1991. 240 с.
5. Курган М. Б., Курган Д. М., Байдак С. Ю., Хмелевська Н. П. Дослідження параметрів залізничної колії у плані за різними методами зйомки. Наука та прогрес транспорту. 2018. № 2 (74). С. 77–86.
6. Курган М., Курган Д., Хмелевська Н. Підготовка колії для підвищення швидкості руху поїздів. *Українська залізниця*. 2017. № 9–10 (51–52). С. 14–21.
7. Мониторинг и диагностика качества образования / Шаталов А. А., Афанасьев В. В., Афанасьева И. В. и др. М. : НИИ школьных технологий, 2008. 322 с.
8. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. М. : ВЛАДОС, 2000. Кн. 1. 2000. 576 с.
9. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. К. : Вища шк., 2005. 239 с.

10. Стрельніков В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М. В. Остроградського. *М. В. Остроградський видатний математик, механік і педагог*. Матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М. В. Остроградського, 26–27 вересня 2001 року. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. С. 154–156.

11. Стрельніков В. Ю. Критерії якості підготовки бакалаврів економіки. *Економіка, бізнес-адміністрування, право*. 2018. Вип. № 4(4). С. 301–308.

12. Стрельніков В. Ю. Критерії якості підготовки фахівців у закладах освіти. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : зб. матер. II регіональної наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 20 листопада 2018 року). / укладачі : Брик Р. С., Дідух Т. Г. Тернопіль : ТОКШПО, 2019. С. 73–79.

13. Стрельніков В. Ю. Педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх фахівців : *Морские технологии : проблемы и решения – 2014* : Матеріали Всеукр. науч.-практ. конф. преподавателей, аспирантов и сотрудников. Керчь : Керченский государственный морской технологический университет, 2014. С. 210–220.

14. Стрельніков В. Ю. Показники якості дидактичної системи згідно з вимогами ISO 9001. *Матеріали XXXII міжнар. наук.-метод. конф. «Якість вищої освіти : інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів»*, 29–30 березня 2007 року. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. С. 154–155.

15. Стрельніков В. Ю. Психодіагностика на службі викладача вищої школи: Текст лекції. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2003. 23 с.

16. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. 280 с.

References

1. Davydova L. N. Pedagogicheskoe dyagnostyrovanye kak komponent upravlenyya kachestvom obrazovanyya: dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.01, 13.00.08. Astrakhan, 2005. 342 s.

2. Demchenko O. M. Pedagogichna diahnostyka yak zasib optymizatsiyi samostiyanoi navchalnoyi diyalnosti studentiv medychnykh koledzhiv : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.09 Teoriya navchannya. Kharkiv, 2008. 21 s.

3. Zakon Ukrainy «Pro profesiyno-tekhnichnu osvitu». URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2245/>

4. Ynhenkamp K. Pedagogicheskaya dyagnostyka / per. s nem. M. : Pedagogyka, 1991. 240 s.

5. Kurhan M. B., Kurhan D. M., Baydak S. YU., Khmelevska N. P. Doslidzhennya parametriv zaliznychnoyi koliyi u plani za riznymi metodamy z'yomky. Nauka ta prohres transportu. 2018. № 2 (74). S. 77–86.
6. Kurhan M., Kurhan D., Khmelevska N. Pidhotovka koliyi dlya pidvyshchennya shvydkosti rukhu poyizdiv. Ukrayinska zaliznytsya. 2017. № 9–10 (51–52). S. 14–21.
7. Monitorynh y dyahnostyka kachestva obrazovanyya / Shatalov A. A., Afanasev V. V., Afanaseva Y. V. y dr. M. : NYY shkolnykh tekhnolohyy, 2008. 322 s.
8. Podlasyy Y. P. Pedahohyka. Novyy kurs : uchebnyk dlya stud. ped. vuzov: V 2 kn. M. : VLADOS, 2000. Kn. 1. 2000. 576 s.
9. Slyepkan Z. I. Naukovi zasady pedahohichnoho protsesu u vyshchiiy shkoli : navch. posib. K. : Vyshcha shk., 2005. 239 s.
10. Strelnikov V. Yu. Kryteriyi yakosti osvithnoho seredovyscha v pedahohichniy systemi M. V. Ostrohradskoho. M. V. Ostrohradskyy vydatnyy matematyk, mekhanik i pedahoh. Materialy mizhnar. konf., prysvyachenoyi 200-richchyu z dnya narodzhennya M. V. Ostrohradskoho, 26–27 veresnya 2001 roku. Poltava : PDPU im. V. H. Korolenka, 2001. C. 154–156.
11. Strelnikov V. Yu. Kryteriyi yakosti pidhotovky bakalavriv ekonomiky. Ekonomika, biznes-administruvannya, pravo. 2018. Vyp. № 4(4). S. 301–308.
12. Strelnikov V. Yu. Kryteriyi yakosti pidhotovky fakhivtsiv u zakladakh osvity. Vykorystannya tekhnolohiy menedzhmentu yakosti v upravlinni zakladamy osvity : zb. mater. II rehionalnoyi nauk.-prakt. konf. (m. Ternopil, 20 lystopada 2018 roku). / ukladachi : Bryk R. S., Didukh T. H. Ternopil : TOKIPPO, 2019. –S. 73–79.
13. Strelnikov V. Yu. Pedahohichna diahnostyka yakosti pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv : Morskye tekhnolohyy : problemy y reshenyya – 2014 : Materyaly Vseukr. nauch.-prakt. konf. prepodavateley, aspyrantov y sotrudnykov. Kerch : Kerchenskyy hosudarstvennyy morskoy tekhnolohycheskyy unyversytet, 2014. S. 210–220.
14. Strelnikov V. Yu. Pokaznyky yakosti dydaktychnoyi systemy z'hidno z vymohamy ISO 9001. Materialy KHKHKHII mizhnar. nauk.-metod. konf. «Yakist vyshchoyi osvity : interaktyvni metody spilnoyi navchalnoyi diyalnosti vykladachiv i studentiv», 29–30 bereznya 2007 roku. Poltava : RVTS PUSKU, 2007. S. 154–155.
15. Strelnikov V. Yu. Psykhodiahnostyka na sluzhbi vykladacha vyshchoyi shkoly: Tekst lektsiyi. Poltava : RVV PUSKU, 2003. 23 s.
16. Tsekhmistrova H. S., Fomenko N. A. Upravlinnya v osviti ta pedahohichna diahnostyka : navch. posib. dlya stud. vyshchykh navch. zakladiv. K. : Vydavnychy Dim «Slovo», 2005. 280 s.

ВИКТОР СТРЕЛЬНИКОВ

доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры специального образования
и социальной работы Полтавского
национального педагогического университета
имени В. Г. Короленко
(М. Полтава)

**ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ
БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ В УЧРЕЖДЕНИЯХ
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ПРОФИЛЯ**

Аннотация. Предложенная педагогическая диагностика качества подготовки будущих квалифицированных рабочих в учреждениях профессионально-технического образования железнодорожного профиля основывается на ряде концептуальных положений, отражающих современные тенденции развития образования: направленность образовательного процесса и диагностики на профессионально-личностное развитие будущего квалифицированного рабочего в заведении профессионально-технического образования железнодорожного профиля ; признание ученика заведения профессионально-технического образования как активного субъекта учебной деятельности, отражено в сочетании управленческой деятельности преподавателя и самоуправленческой деятельности ученика в целостном управленческом цикле; рассмотрение педагогических явлений и процессов с позиций системного подхода, позволяет представить диагностику как сложный объект, элементы которого определяются целым и обуславливают функционирование всей системы в целом. Предложено диагностирование преподавателями знаний, умений и навыков учащихся по профильным предметам с помощью контрольно-диагностических процедур. Среди них традиционное устное и письменное опрос, тесты трех уровней сложности, каждый из которых содержит четыре задачи - от задач репродуктивного типа к более производительных и творческих. Тестирование как диагностический инструмент выполняет функции: контрольную, учебную, воспитательную, развивающую, стимулирующую, обратной связи, прогностическую, формирование умений самоанализа и самодиагностики, самосовершенствования и самообразования. Тестирование, представленное в методике как контрольно-диагностическая процедура по выявлению уровня знаний, умений и навыков по учебным предметам будущих квалифицированных рабочих в учреждениях профессионально-технического образования железнодорожного профиля, на основе которых происходит их профессиональная подготовка, позволяет субъектам учебно-воспитательного процесса успешно управлять им, оптимизировать и совершенствовать его, а в данном случае существенно повышать эффективность подготовки будущих

квалифицированных рабочих в учреждениях профессионально-технического образования железнодорожного профиля для выполнения типовых задач их будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: педагогическая диагностика, диагностическая деятельность преподавателя, самодиагностична діяльність ученика, заведення професійно-технічного освіти залізничного профіля.

VIKTOR STRELNIKOV

doctor of pedagogical sciences,
professor, Professor of Special
Education and
social work of Poltava
National Pedagogical University
named after VG Korolenko
(Poltava)

PEDAGOGICAL DIAGNOSIS OF QUALITY OF TRAINING OF FUTURE QUALIFIED WORKERS IN INSTITUTIONS OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION OF THE RAILWAY PROFILE

Abstract. The proposed pedagogical diagnosis of the quality of training of future skilled workers in vocational education institutions of the railway profile is based on a number of conceptual provisions that reflect current trends in education: the focus of the educational process and diagnostics on professional and personal development of future skilled workers in the vocational education institution. ; recognition of the student of the institution of vocational education as an active subject of educational activity, which is reflected in the combination of managerial activity of the teacher and self-managing activity of the student in the integral management cycle; consideration of pedagogical phenomena and processes from the standpoint of a systems approach, which provides an opportunity to present diagnostics as a complex object, the elements of which are defined as a whole and determine the functioning of the system as a whole. Teachers are offered to diagnose the knowledge, skills and abilities of students in professional subjects with the help of control and diagnostic procedures. These include traditional oral and written interviews, tests of three levels of difficulty, each of which contains four tasks – from reproductive tasks to more productive and creative. Testing as a diagnostic tool performs the following functions: control, educational, upbringing, developmental, stimulating, feedback, prognostic, formation of skills of self-analysis and self-diagnosis, self-improvement and self-education.

Key words: pedagogical diagnostics, teacher's diagnostics activity, student's self-diagnostics activity, institution of vocational education of the railway profile.